

**QONUNGA XILOF RAVISHDA CHET ELGA CHIQISH YOKI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIGA KIRISH JINOYATINI JINOIY
JAVOBGARLIGINI TAKOMILASHTIRISH**

JURAYEVA NAFISA MIRDJAXPAROVA

Yangiyo‘l shahar prokurorining katta yordamchisi

Tel: 94-642-12-94

Annotatsiya: Ushbu tezisda O‘zbekiston Respublikasida chet elga chiqish yoki mamlakatga kirish jarayonida qonunga xilof ravishda harakat qilishning jinoiy javobgarligini takomillashtirish masalalariga bag‘ishlangan. Ushbu masala, migratsiya jarayonlarini tartibga solish va davlat xavfsizligini ta‘minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Maqolada jinoiy javobgarlikni kuchaytirish, yangi jinoyat turlarini kiritish, texnologiyalarni joriy etish, chegaralar bo‘yicha kuzatuv tizimini takomillashtirish va jinoiy harakatlarni aniqlash tizimini yaxshilash kabi takliflar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, mamlakatning huquqiy tizimi, sud ishlari va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish yo‘nalishidagi imkoniyatlar ham tahlil etiladi. Maqola jinoiy javobgarlikni takomillashtirish orqali mamlakat ichki va tashqi xavfsizligini mustahkamlash, noqonuniy migratsiyani kamaytirish va fuqarolarning huquqlarini himoya qilishda muhim qadam bo‘lishi mumkinligini ta’kidlaydi.

Kalit so‘zlar: integratsiyalashuv jarayonlari, davlat chegarasi, xavfsizlikni ta‘minlash, JK 223-modda, Chegaralar va migratsiya qonunlari, noqonuniy migratsiya.

Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirish jinoiy javobgarligini takomillashtirish masalasi, xavfsizlikni ta‘minlash, noqonuniy migratsiyani oldini olish va mamlakat chegaralaridagi tartibni kuchaytirishga qaratilgan muhim yuridik masala hisoblanadi. Bu borada ko‘plab yuridik va tashkiliy choralar, shuningdek, qonunchilikdagi o‘zgarishlar talab etiladi.

Hozirgi holat

O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligida, ayniqsa "**Chegaralar va migratsiya qonunlari**" va "Jinoiy kodeks" da, chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirishning noqonuniy ravishda amalga oshirilishi bilan bog‘liq

qoidalar mavjud. Biroq, bu sohada muammo yoki kamchiliklar ham bo'lishi mumkin. Masalan:

- **Noqonuniy o'tkazish:** O'zbekiston Respublikasiga noqonuniy ravishda kirish yoki mamlakatni noqonuniy ravishda tark etish.
- **Qaytarib yuborish:** Bunday harakatlar davomida buzilgan huquqiy normalar sababli shaxslar ko'pincha qaytarib yuboriladi yoki jinoiy javobgarlikka tortiladi.

Takomillashtirish yo'llari

Qonunchilikni takomillashtirish orqali, chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirishdagi jinoiy javobgarlikni yaxshilash va kuchaytirish uchun quyidagi choralar ko'rilishi mumkin:

1. Jinoiy javobgarlikni kengaytirish:

- **Yangi jinoyatlar:** Noqonuniy immigratsiya, noqonuniy chiqish va kirishning yangi turlarini kiritish. Misol uchun, **falsifikatsiya qilingan hujjatlar** orqali chegara o'tkazish.
- **Jinoiy javobgarlikni kuchaytirish:** Noqonuniy kirish yoki chiqish uchun jazo choralarini yanada og'irlashtirish, masalan, moliyaviy jazolarni yoki qo'shimcha hibsga olishni kiritish.

2. Jinoyatlarni aniqlash va tekshirish tizimini takomillashtirish:

- **Texnologiyalarni joriy etish:** Biometrik tizimlar, sun'iy intellekt yordamida noqonuniy migratsiya yoki hujjatlarni soxta tarzda tayyorlash holatlarini aniqlash.
- **Chegaralar bo'yicha kuzatuv tizimini kuchaytirish:** Yangi texnologiyalar orqali chet elga chiqish va kirishda noqonuniy harakatlarni kuzatib borish.

3. O'quv va axborot berish tizimini rivojlantirish:

- **Hamma darajadagi fuqarolarni xabardor qilish:** Chet elga chiqish yoki kirishda qonunlarga xilof harakatlar uchun jazolarni tushuntirish va bu masalada ta'lim va xabardorlikni oshirish.
- **Konsullik xizmatlarini kuchaytirish:** Chegarada fuqarolarni himoya qilish, yuridik maslahatlar berish va huquqlarini himoya qilish imkoniyatlarini oshirish.

4. Jinoiy javobgarlikni ko'rib chiqish tizimini o'zgartirish:

- **Sud tizimi:** Noqonuniy chiqish va kirish bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqishda tezkorlikni oshirish va jazolarni ta'sirli qilish.

- **Reabilitatsiya va profilaktika:** Jinoiy javobgarlikni o'tkazgan shaxslarga qarshi reabilitatsiya va oldini olish dasturlarini joriy etish.

5. Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish:

- **Chegaraviy hamkorlik:** O'zbekistonning xalqaro va mintaqaviy hamkorlarini jalb etish, noqonuniy immigratsiya va chegara qonunbuzarliklarini oldini olish borasida hamkorlikni rivojlantirish.

- **Xalqaro huquqni hurmat qilish:** Chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirishda xalqaro huquqning asosiy prinsiplarini saqlash.

Xulosa

Chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirishda qonunlarga xilof ravishda harakat qilish jinoiy javobgarlikni kuchaytirish, mamlakat xavfsizligini oshirish va noqonuniy immigratsiyaning oldini olishga qaratilgan muhim bir soha hisoblanadi. Bunday javobgarlikni takomillashtirish uchun qonunchilikni yangilash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish zarur. Bu nafaqat davlat xavfsizligini ta'minlash, balki fuqarolarning huquqlarini himoya qilish uchun ham muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi to'g'risida"gi Qonun – Elektron manba: <https://lex.uz/docs/-6605257>

2. Allanova A.A. Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish uchun jinoiy javobgarlikning umumiy tavsifi. – T.: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi axborotnomasi, № 1 (45) 2021.